

Toestemming geven voor orgaandonatie

Informatie voor nabestaanden

Inleiding

Als iemand is overleden kan aan nabestaanden worden gevraagd of zij toestemming willen geven voor orgaandonatie en/of weefsel-donatie. Donatie van organen of weefsel kan de kwaliteit van het leven van iemand anders sterk verbeteren. Soms is het van levensreddend belang.

Een arts of transplantatiecoördinator heeft aan u gevraagd of u toestemming wilt geven voor orgaandonatie. We beseffen dat het voor u moeilijk kan zijn om zo snel te moeten beslissen of u wel of niet toestemming geeft voor donatie. De vraag wordt u nu al voorgelegd omdat een eventuele donoroperatie snel na het overlijden moet plaatsvinden. In deze brochure kunt u nalezen wat de arts of transplantatiecoördinator met u heeft besproken. Als u nog vragen heeft, stel deze dan gerust.

Toestemming voor donatie

Als iemand is overleden raadpleegt de arts het Donorregister. Iedereen vanaf 18 jaar wordt gevraagd zich te laten registreren in het Donorregister. Bij het registreren kan een keuze worden gemaakt om zelf wel of geen toestemming te geven voor donatie óf het geven van toestemming over te laten aan de nabestaanden of een specifiek persoon.

De arts controleert of de overledene zich heeft laten registreren, en zo ja met welke keuze.

U bent gevraagd om toestemming te geven voor donatie omdat:

- de overledene het verlenen van toestemming voor donatie aan de nabestaanden heeft overgelaten
- de overledene het toestemming verlenen voor donatie aan ú heeft overgelaten

- de overledene niet geregistreerd staat in het Donorregister. In die situatie wordt ook aan de nabestaanden toestemming voor donatie gevraagd.

Als u besluit toestemming te geven voor orgaandonatie, kunt u aangeven voor wélke organen u toestemming geeft. Een enkele keer blijkt pas na uitname dat de organen niet geschikt zijn voor transplantatie. In zo'n geval kunnen de organen worden gebruikt voor medisch wetenschappelijk onderzoek dat gericht is op het verbeteren van de transplantatieresultaten. Als er toestemming is verleend voor donatie, is er ook automatisch toestemming verleend voor wetenschappelijk onderzoek. Als u bezwaar heeft tegen het gebruik van de organen voor wetenschappelijk onderzoek, kunt u dit kenbaar maken aan de arts of transplantatiecoördinator.

Er worden u dus eigenlijk drie vragen gesteld:

- of u toestemt in donatie
- voor welke organen
- of u bezwaar heeft tegen het eventuele gebruik van organen voor transplantatieonderzoek wanneer na uitname blijkt dat het orgaan niet geschikt is voor transplantatie.

Een orgaan van een overledene kan voor iemand anders van levensreddend belang zijn. Hoe goed u zich dit ook realiseert, het kan moeilijk zijn om te besluiten of u toestemming moet verlenen voor donatie. Wat de keuze extra moeilijk maakt, is de tijdsdruk waaronder u het besluit moet nemen. Waarom er haast bij is, leest u hierna.

Hersendood

De meeste donoren overlijden aan de gevolgen van hersenletsel. Er is dan sprake van 'hersendood'. Hersendood betekent dat alle hersenfuncties volledig en onherstelbaar verloren zijn.

Als iemand hersendood is, is hij overleden. Er is geen enkele kans meer op herstel. De overledene:

- heeft geen bewustzijn meer
- reageert niet meer op pijn- en lichtprikkels
- haalt geen adem meer.

Wanneer iemand hersendood is, kan het lichaam niet meer zelfstandig de bloeddruk op peil houden. Met beademingsapparatuur en medicijnen kan de bloedsomloop van de overledene echter nog een aantal uren kunstmatig in stand worden gehouden. Zo blijft het lichaam voorzien van zuurstof en blijven de organen nog enkele uren na overlijden in goede conditie. Die eerste uren na het overlijden zijn de organen nog geschikt voor donatie, daarna niet meer. Daarom is het belangrijk dat snel na het overlijden besloten wordt of er toestemming wordt verleend voor donatie.

Hersendoodverklaring

Het vaststellen van 'hersendood' wordt gedaan door artsen die niet betrokken zijn bij de uitname en/of transplantatie van de organen. Het vaststellen van hersendood gebeurt volgens het zogenaamde Hersendoodprotocol. Dit protocol heeft een wettelijke status en waarborgt dat het onderzoek naar hersendood in alle ziekenhuizen op dezelfde zorgvuldige manier wordt uitgevoerd. Er staat stapsgewijs in beschreven welke onderzoeken de artsen moeten uitvoeren om de hersendood te kunnen vaststellen. Dit zijn onder andere een EEG (hersensfilmpje) en een ademhalingsstest. Het tijdstip van het constateren van hersendood is ook het officiële tijdstip van overlijden.

Als er toestemming is gegeven voor orgaandonatie wordt pas na de hersendoodverklaring gestart met de voorbereidingen voor de donatie.

De organen

Voor donatie komen de volgende organen in aanmerking:

- hart
- longen
- lever
- nieren
- alvleesklier
- dunne darm.

Voor de donoroperatie

Als bij de overledene de hersendood is vastgesteld en er toestemming is verleend voor donatie, kan een verwarrende periode voor u aanbreken. De overledene ligt aan de beademingsmachine, voelt warm aan en de borstkas gaat op en neer. De overledene ziet er daardoor nog niet dood uit.

De verwarring wordt mogelijk versterkt doordat er allerlei medische handelingen bij de overledene worden verricht. Deze medische handelingen en onderzoeken zijn niet meer in het belang van de overledene, maar noodzakelijk om de donororganen geschikt te maken voor transplantatie.

Er wordt onderzoek gedaan om de kwaliteit van de organen te beoordelen. Bij iedere donatieprocedure wordt het bloed van de overledene onderzocht op overdraagbare ziekten. Daarnaast stelt de arts of transplantatiecoördinator u enkele vragen. Deze vragen gaan over ziekten die de overledene heeft doorgemaakt, de medicijnen die de overledene heeft gebruikt, diens leefwijze, rook- en drinkgewoontes. Al deze gegevens zijn

van belang om te kunnen bepalen of de organen in aanmerking komen voor transplantatie.

Na de onderzoeken wordt de overledene aangemeld bij Eurotransplant. Dit is een stichting die de donaties coördineert en de wachtlijsten beheert. Aan de hand van de medische gegevens van de donor wordt mede bepaald wie de meest geschikte ontvangende patiënt is. De ontvangende patiënt is afkomstig uit een land dat aangesloten is bij Eurotransplant.

Nadat de overledene als donor is aangemeld bij Eurotransplant, kan het nog enige tijd duren voordat met de uiteindelijke donoroperatie wordt begonnen. Dit heeft te maken met de organisatie van de donatieprocedure. Chirurgische teams komen naar het ziekenhuis om de organen uit te nemen en ook de ontvanger heeft tijd nodig om naar het ziekenhuis te komen. U kunt naar huis gaan of tot de donoroperatie bij uw dierbare blijven.

De donoroperatie

De overledene wordt voor de operatie naar het operatiecentrum gebracht. De operatie kan drie tot zes uur duren, u kunt hierbij niet aanwezig zijn. Vanzelfsprekend gebeurt de operatie zeer zorgvuldig en met respect voor de overledene. Als er naast orgaandonatie ook toestemming is gegeven voor weefseldonatie, worden de weefsels uitgenomen na de orgaandonatie. De operatie duurt dan een aantal uren langer. Meer informatie over weefseldonatie vindt u in de brochure 'Toestemming geven voor weefseldonatie, informatie voor nabestaanden'. Deze brochure ontvangt u van de transplantatiecoördinator.

Na de donoroperatie

Na de donoroperatie wordt de overledene teruggebracht naar de Intensive Care afdeling. Alle apparatuur, zoals de infuzen en de beademingsmachine, is nu verwijderd. Op de plaatsen waar iets van de operatie te zien is, zitten pleisters. Het overlijden is nu duidelijk zichtbaar, de overledene heeft een intens witte kleur. Op de Intensive Care afdeling bestaat de mogelijkheid om in alle rust afscheid te nemen.

Na de donatie kan de overledene in een rouwcentrum of thuis op de gebruikelijke manier worden opgebaard. De begrafenis of crematie hoeft niet uitgesteld te worden vanwege de donatieprocedure.

Vijf tot zes weken na de procedure zal de transplantatiecoördinator u bellen en u vragen of u de transplantatieresultaten wilt weten. Bent u geïnteresseerd dan zullen de resultaten worden vermeld in een brief en de transplantatiecoördinator zal u aanbieden deze brief bij u thuis te komen brengen. Eventuele vragen en onduidelijkheden uit de brief of van de donatieprocedure kunnen dan besproken worden.

Aan het afstaan van organen voor transplantatiedoeleinden zijn voor u vanzelfsprekend geen kosten verbonden.

Vragen

De transplantatiecoördinator is verantwoordelijk voor de organisatie van de donatieprocedure en blijft aanwezig tot na de operatie. De coördinator is uw contactpersoon voor, tijdens en na de donatieprocedure en zal u in een gesprek informeren over de procedure.

We beseffen dat het voor u niet altijd eenvoudig is om een antwoord te geven op de vragen die aan u worden voorgelegd. We willen benadrukken dat iedere keuze die u maakt, altijd wordt gerespecteerd.

Mocht u naderhand nog vragen hebben dan kunt u op werkdagen altijd bellen met telefoonnummer (050) 361 61 61 en vragen naar de transplantatiecoördinator.

Voor algemene informatie over donatie en transplantatie kunt u contact opnemen met NIGZ-Donorvoorlichting. Het telefoonnummer is (0900) 821 21 66. U kunt ook de website www.donorvoorlichting.nl raadplegen.

Aantekeningen

